

Bali János

Aiolosz ajándéka

hegedűre, gembára és kétmanuálos csembalóra.

Laczhegy Rózának, Laczhegy Annának és

Pétery Dórának -- 2022. augusztus

A darab negyedhangos: a gambát és a csembaló felső manuálját 1/4 hanggal le kell hangolni (ha például a hegedű és az alsó manuál $a' = 415$ Hz-re van hangolva, akkor a gamba és a felső manuál $a' = 403,5$ Hz-en legyen). A csembaló temperatúrája egyenletes. Mindkét manuálon 8'-as regiszter.

Az egy gerendára szárazott hangjegyek a hangszerek között vándorló, folyamatos dallamívet jelölnek; egy gerendányi hangnak egyetlen szóvá kell összeállnia, a szavakból pedig mondatokat kell képezni, változatos dikcióval. Minden hang csak a következő hang megszólalásáig tart; ezzel szemben a kitartandó hangok idejét fekete vízszintes vonalak jelzik. Mordentek, trillák és tremolók ott is használhatók, ahol a kotta nem jelzi. Pizzicato és Bartók-pizzicato, col legno (battuto és tratto) is használható néhol; egyes izolált hangok helyett a csembalista játszhat kis hangterjedelmű clustert; néhol használhat lantregisztert. Egy kottasor kb. 18-20 másodperc, a notáció időarányos.

A darab ötlete az adott hangszerek hangszínének világából és Alois Hába kétklavíatúrás negyedhangos zongorájának látványából indult ki. Az *Odüsszeia* itt olvasható szakasza (X. ének, Devecseri Gábor fordítása) nem része, nem szövege a darabnak, még csak nem is ihletője: csupán a komponálás közben felismert szellemi kontextusa.

*Aiolie szigetére kerültünk ekkoron; ott él
Aiolosz Hippotadész, aki kedves az égilakóknak;
úszó szép sziget ez; rézfal kanyarog körülötte
végig, büszke szilárd, s a kopár szirt fut föl az égre.
Néki tizenkét gyermeke nőtt föl a termei mélyén,
hat volt köztük a lány, fölserdült ifju is annyi:
s ő a fiúknak házastársul a lányait adta.
Ott lakomáznak a kedves apával, a gondos anyával
folyton, előttük bőven fekszik a rengeteg étel,
és peccenyék szaga száll, és hangos a házuk a daltól
nappal; míg éjjel mind tisztos hitveseikkel
hálnak a lágy takarókon, a szép faragott nyoszolyákon.*

*Láttuk a városukat, gyönyörű házukhoz elértünk.
Teljes hónapon át szeretettel látva, kikérdett
Trója felől, az akháj gályákról, visszautunkról;
s én neki ott mindent szép rendjén sorra soroltam.
És miután már én kértem, hogy utamra eressen,
s küldjön, nem mondott nemet, és volt gondja utamra.
Nyúzva kilencéves marhát, ideadta a bőrét,
és a süvítő sok szél útját mind belezárta;
mert őt tette Kronosz fia minden szélnek urává,
hogy szüntesse vagy indíthassa, ahogy csak akarja.
És üreges bárkámra ezüst fonalával a tömlőt
jól lekötözte utána, hogy egy kicsikét se szeleljen;
és egyedül csak a lenge Zephírt küldötte utamra,
hadd vigye gályánkat s mimagunkat; a végzet azonban
más volt: mert a magunk butasága okozta a vesztünk.*

*Hosszu kilenc napon át éjt nappá téve hajóztunk,
majd tizedik nap földbukkantak az otthoni földek,
s láttuk az őrtüzeket, mert immár oly közel értünk;
ekkor a mézizű álom megszállt, úgy kimerültem,
mert a vitorlát én forgattam, pillanatig sem
bíztam másra, hogy így hamarabb érjünk a hazánkba;
s közben a társaim egymást szólogatva szavakkal,
azt mondták, aranyat viszek én, meg ezüstöt, amelyet
nagylelkűen adott nekem Aiolosz Hippotadész hős.
S volt, aki így szólt köztük a szomszédjára tekintve:
„Ejhaj, mennyire tiszteli és szeretettel látja
ezt mindenki, akit csak fölkeres otthona földjén.
Trója alól is a zsákmányból sok nagyszerű kincset*

*visz haza, míg mi, akik megjártuk az útjait éppúgy,
mindvalahányan üres kézzel kerülünk a hazánkba;
most is, lám, mit adott neki kedveskedve barátja,
Aiolosz. Egy-kettő, nézzük csak meg, mi van ebben,
mennyi arany meg ezüst van a tömlő mélyibe zárva.”*

*Így szóltak, s győzött is a társak rossz akaratja:
tömlőt oldoztak, s a szelek mind-mind kirohantak.
S őket azonnal a nyílt tengerre sodorta a szélvész,
bárhogy sírtak, az otthoni földtől messze. Magam meg
ébredvén, azt fontolgattam tiszta szívemben,
vajjon most kiugorva hajómból, vesszek-e vízbe,
vagy némán túrjek s élők közt élvemaradjak.
Túrtem s túrve maradtam; a gályán fekve, az arcom
elfedtem. S a hajók a gonosz viharok rohamában
újra csak Aioliera kerültek; nyögtek a társak.*

*Ott szárazra kiléptünk és vizet is meritettünk,
majd lakomához láttak a társak a fürge hajóknál.
És miután mind jóllaktunk eledellel-itallal,
hírnököt és még egy társat kiszemelve siettem
Aiolosz ékes háza felé; bent leltem a házban,
ott lakomázott gyermekei s felesége körében.
És hogy a házba beléptünk már, küszöbén le is ültünk;
ők mind bámultak lelkükben s kérdeni kezdtek:
„Hogy jöttél, Odüsszeusz? Mily daimón szállt meg, ugyan mondd!
Hát hiszen elküldtünk nagy gonddal, hogy hazaérhess
otthoni földre, a házadhoz, s ahová csak akartad.”*

*Így szóltak; mire csüggedt szívvel mondtam a választ:
„Megrontottak a rossz társak, meg az álom, az átkos.
Hát, kegyesek, ti segítsetek újra, hiszen van erőtok.”
Ezt mondtam, kérő szókkal lelkükre beszélve;
csöndbe merültek mind; csak az apjuk mondta a választ:
„Menj a szigetről gyorsan, legnyomorultabb ember!
Isteni törvény tilt befogadni, vagy útravezetni
azt, kit az égbeliek boldog szive ennyire gyűlöl;
menj, mert hisz bizonyára haragjuk vert ide vissza.”
Szólt, s elküldött házából, noha nyögve jajongtam.
Onnan előrehajóztunk hát, keseregve szívünkben.
S lelkük lankadozott az erős evezésben, azonban
mert balgák voltunk, nem akadt, ki hazánkba segítsen.*

Hegedű
[loco]

Csemb. felső m.
[- 50 cent]

alsó manuál
[loco]

Viola da gamba
[- 50 cent]

2

3

4

5

Musical score for system 5, measures 1-4. The system consists of four staves. The top staff is a single treble clef staff. The second and third staves are grand staves (treble and bass clefs). The bottom staff is a single bass clef staff. The music features a complex texture with many beamed notes and accidentals.

6

Musical score for system 6, measures 5-8. The system consists of four staves. The top staff is a single treble clef staff. The second and third staves are grand staves. The bottom staff is a single bass clef staff. The music continues with complex textures and includes some slanted beamed notes.

7

Musical score for system 7, measures 9-12. The system consists of four staves. The top staff is a single treble clef staff. The second and third staves are grand staves. The bottom staff is a single bass clef staff. This system includes trills (tr) and fermatas (φ) in the lower staves.

8

Musical score for system 8, measures 13-16. The system consists of four staves. The top staff is a single treble clef staff. The second and third staves are grand staves. The bottom staff is a single bass clef staff. The music concludes with sustained notes and some trills.

9

Musical score for measures 9-10. The system consists of four staves. The top staff is a single melodic line. The second and third staves are connected by a brace and contain a complex accompaniment with many beamed notes. The bottom staff is a single melodic line. The key signature has one flat, and the time signature is 4/4.

10

Musical score for measures 11-12. The system consists of four staves. The top staff has a melodic line with some slurs. The second and third staves are connected by a brace and contain a complex accompaniment with many beamed notes. The bottom staff is a single melodic line. The key signature has one flat, and the time signature is 4/4.

11

Musical score for measures 13-14. The system consists of four staves. The top staff has a melodic line with some slurs. The second and third staves are connected by a brace and contain a complex accompaniment with many beamed notes. The bottom staff is a single melodic line. The key signature has one flat, and the time signature is 4/4.

12

Musical score for measures 15-16. The system consists of four staves. The top staff has a melodic line with some slurs. The second and third staves are connected by a brace and contain a complex accompaniment with many beamed notes. The bottom staff is a single melodic line. The key signature has one flat, and the time signature is 4/4.

13

Musical score for measures 13-14. The system consists of four staves. The top two staves are for the right hand, and the bottom two are for the left hand. Measure 13 shows a descending eighth-note scale in the right hand and a similar pattern in the left hand. Measure 14 continues with more complex rhythmic patterns and includes a fermata over a chord in the right hand.

14

Musical score for measures 15-16. The system consists of four staves. Measure 15 features a descending eighth-note scale in the right hand and a similar pattern in the left hand. Measure 16 continues with more complex rhythmic patterns and includes a fermata over a chord in the right hand.

15

Musical score for measures 17-18. The system consists of four staves. Measure 17 features a descending eighth-note scale in the right hand and a similar pattern in the left hand. Measure 18 continues with more complex rhythmic patterns and includes a fermata over a chord in the right hand.

16

Musical score for measures 19-20. The system consists of four staves. Measure 19 features a descending eighth-note scale in the right hand and a similar pattern in the left hand. Measure 20 continues with more complex rhythmic patterns and includes a fermata over a chord in the right hand.

17

Musical score for measures 17-18. The system consists of four staves. The top staff is a treble clef with a melodic line. The second and third staves are grand staff (treble and bass clefs) with a complex accompaniment. The bottom staff is a bass clef with a lower melodic line. The music is in a key with one sharp (F#) and a common time signature.

18

Musical score for measures 18-19. The system consists of four staves. The top staff is a treble clef with a melodic line. The second and third staves are grand staff (treble and bass clefs) with a complex accompaniment. The bottom staff is a bass clef with a lower melodic line. The music is in a key with one sharp (F#) and a common time signature.

19

Musical score for measures 19-20. The system consists of four staves. The top staff is a treble clef with a melodic line. The second and third staves are grand staff (treble and bass clefs) with a complex accompaniment. The bottom staff is a bass clef with a lower melodic line. The music is in a key with one sharp (F#) and a common time signature.

20

Musical score for measures 20-21. The system consists of four staves. The top staff is a treble clef with a melodic line. The second and third staves are grand staff (treble and bass clefs) with a complex accompaniment. The bottom staff is a bass clef with a lower melodic line. The music is in a key with one sharp (F#) and a common time signature.

21

Musical score for system 21, measures 1-4. The system consists of four staves. The first staff (treble clef) begins with a whole note chord (F4, A4, C5) and continues with a melodic line of eighth notes. The second staff (treble clef) has a whole note chord (F4, A4, C5) and a melodic line of eighth notes. The third staff (bass clef) has a whole note chord (F4, A4, C5) and a melodic line of eighth notes. The fourth staff (bass clef) has a whole note chord (F4, A4, C5) and a melodic line of eighth notes. The key signature has one flat (Bb).

22

Musical score for system 22, measures 1-4. The system consists of four staves. The first staff (treble clef) begins with a whole note chord (F4, A4, C5) and continues with a melodic line of eighth notes. The second staff (treble clef) has a whole note chord (F4, A4, C5) and a melodic line of eighth notes. The third staff (bass clef) has a whole note chord (F4, A4, C5) and a melodic line of eighth notes. The fourth staff (bass clef) has a whole note chord (F4, A4, C5) and a melodic line of eighth notes. The key signature has one flat (Bb).